
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:1

Svenska kyrkans nattvardssyn

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:9 om Svenska kyrkans nattvardssyn. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan kring vilken nattvardssyn som finns i vår Svenska kyrka, närmare bestämt att besluta när det bröd som använts i nattvardsmåltiden är Kristi kropp och blod och när det är vanligt bröd och vin.

Gudstjänstutskottet kan förstå den problematik motionären pekar på, men menar att en reglering är fel väg att handskas med frågan. Utskottet emotser ett kommande biskopsbrev om nattvarden som kan ge pastorala råd och öppna för samtal.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:9.

Motionens förslag

Motion 2014:9 av Anders Nihlgård, Svenska kyrkans nattvardssyn

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan kring vilken nattvardssyn som finns i vår Svenska kyrka, närmare bestämt att besluta när det bröd som använts i nattvardsmåltiden är Kristi kropp och blod och när det är vanligt bröd och vin.

Bakgrund

Nattvarden är tillsammans med dopet ett av Svenska kyrkans två (eller tre, om bikten räknas in) sakrament och har därför en mycket central roll i såväl teologi som i praxis. Nattvardsfirandet är också något som under senare år haft en markant ökning. Den liturgiska rörelsen och inte minst ändringen 1979 när dopet gav tillträde till nattvardsbordet och därmed öppnade upp för barn att ta emot nattvarden är bidragande orsaker till denna ökning. Idag har Svenska kyrkans församlingar ungefär 1,8 miljoner kommunioner på ett år i huvudgudstjänst och ytterligare 800 000 vid andra gudstjänster.

Under reformationstiden utvecklades Luthers syn på nattvarden i relation till den Romersk-katolska kyrkan, men också i relation till t.ex. Calvin och Zwingli. Kort förstod Zwingli nattvarden i symbolisk mening, medan Calvin menade att det inte kan vara tal om en kroppslig närvaro utan blott en andlig sådan. I skriften *Om kyrkans babyloniska fångenskap* angriper Luther den romerska nattvardsläran om transsubstantiation, dvs. föreställningen att bröd och vin förvandlades och förlorade

sin naturliga substans. När Luther beskriver nattvardens innebörd utgår han från den bibliska berättelsen om nattvardens instiftande där syndernas förlåtelse ges. För Luther är det konkreta mottagandet och löftesordet det väsentliga. Det är först när Ordet kommer till som nattvarden blir ett sakrament. På så sätt avvisar Luther förvandlingstanken, men räknar samtidigt med Kristi verkliga eller reella närvaro i bröd och vin. I kraft av Ordet är bröd och vin Kristi sanna kropp och blod. Luther uttrycker det som att det är bröd och vin som utdelas, men ”i, med och under” de yttre elementen är det Kristi kropp och blod. Enligt Luther är alltså Kristi verkliga eller reella närvaro i bröd och vin knutet till Ordet och inte något som gäller bröd och vin tagna för sig själva. Detta knyter biskopsmötet an till i en skrivning angående diakoners utdelande av nattvardsgåvorna utanför gudstjänsten:

Biskoparna konstaterade att Ordet och nattvarden hör samman. På de vårdboenden, där gudstjänsten sänds över den lokala radion för de som inte kan komma till gudstjänstlokalen, bör det vara en möjlighet att efteråt dela sakramenten till dem som så önskat. Detta är dock ett undantag och gäller inte i andra sammanhang. (Biskopsmötet maj 2006, § 59 Nattvarden)

Svenska kyrkan har som en Luthersk kyrka sin grund i Luthers teologi, samtidigt har det med tiden utvecklats olika bruk— som också motionären påpekar – i förhållande till nattvarden. Bruk som idag vetter åt olika håll.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:9.

Nattvardens sakrament är centralt i såväl teologi som praxis i den kristna kyrkan. I den uttrycks ett trons mysterium som kan vara svårt att fånga i exakta formuleringar. Gudstjänstutskottet ser, liksom motionären, att olika bruk av nattvardens sakrament förekommer men menar att en detaljreglering inte är önskvärd. Det är av vikt att se att vår kyrkotraditions sätt att uttrycka Kristi närvaro i nattvardens bröd och vin, ”i, med och under”, skapar ett rum för förståelse.

Utskottet har fått kunskap om att ett biskopsbrev kommer att ges ut om nattvarden. Att biskopsmötet ger pastorala råd och möjliggör samtal är en god väg att gå för att hjälpa till att tränga djupare in i nattvardens mysterium.

Det är av stor vikt att olika synsätt kan rymmas inom Svenska kyrkan. Samtidigt ska Svenska kyrkan och dess sakramentsförvaltare ständigt förhålla sig till de skrifter som uttrycker kyrkans tro, bekännelse och lära samt visa respekt och vördnad för nattvardens mysterium i dess skilda uttryckssätt.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2014:9.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, *ordförande*

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Gunilla Bengtsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Dag Sandahl, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:2

Odöptas tillträde till nattvardsbordet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:11 om de odöptas tillträde till nattvardsbordet. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vilka bibliska skäl det finns att idag utesluta någon sökare från nattvardsbordet även om sökaren inte är döpt. Gudstjänstutskottet ser den problematik motionären pekar på, men menar att det trots detta finns starka såväl teologiska som historiska och ekumeniska skäl att bibehålla nuvarande ordning där dopet föregår nattvarden. Utskottet menar att frågan primärt måste hanteras lokalt och pastoralt på ett sådant sätt att dopet synliggörs och tillgängliggörs.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:11.

Motionens förslag

Motion 2014:11 av Anders Nihlgård, Odöptas tillträde till nattvardsbordet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vilka bibliska skäl det finns att idag utesluta någon sökare från nattvardsbordet även om sökaren inte är döpt.

Bakgrund

Genom historien har det varit självklart i Svenska kyrkan att dopet föregår nattvarden. Dop och konfirmation har tillsammans gett tillträde till nattvardsbordet. Idag har detta dock ändrats. Förändringen hör bland annat ihop med den internationella ekumeniska utvecklingen som kommer till uttryck i dokumentet *Baptism, Eucharist, Ministry* (BEM. Kyrkornas världsråd, 1982). Idag är nattvardsbordet öppet för alla som är döpta i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn (20 kap. i kyrkoordningen). Ordningen med att dopet föregår nattvarden har dock ifrågasatts. I BEM-dokumentet är frågan inte föremål för behandling, men i en senare text från Kyrkornas världsråd *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (2011) som behandlar reaktioner på BEM och förändringar i praxis får frågan om nattvardsdeltagande före dopet en egen punkt. I en kort skrivning påpekar man där att en förändring av nuvarande ordning inte bör göras (*One Baptism* s. 17).

Så som motionären påtalar har de odöptas tillträde till nattvardsbordet behandlats av kyrkomötet vid olika tillfällen. Gudstjänstutskottet har t.ex. behandlat frågan i

betänkandena G 2005:5 och G 2009:5. I G 2005:5 föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen och skriver:

Utskottet vill understryka vikten av att dop och nattvard hålls samman och kan därför inte tillstyrka någon förändring av Kyrkoordningen som skulle riskera att försvaga dopets ställning. Hur sakramenten i praktiken förvaltas ligger i den tjänstgörande prästens pastoralala ansvar. Det handlar både om att inbjuda till kommunion och att förbereda de ännu icke döpta till dopet.

Genom motion 2009:30 berördes frågan igen. I sitt yttrande (Ln 2009:6y) till motionen hänvisar Läronämnden till sitt tidigare yttrande från år 2005 (Ln 2005:11y) och skriver:

Svenska kyrkan står i den allmänkyrkliga tradition, som gällt alltsedan fornkyrkan, att dop och nattvard hör ihop. Oavsett kyrkotillhörighet inbjuds alla döpta till nattvardsbordet. Det skulle strida mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära att skilja dop och nattvard åt. Fokus i det pastoralala arbetet bör inriktas på hur människor, som ännu ej är döpta, kan inbjudas och förberedas för att ta emot dopet och därmed även nattvardens gåvor.

Gudstjänstutskottet bejakade läronämndens yttrande om sambandet mellan dop och nattvard (G 2009:5). Utskottet såg dock problem med hur detta samband hanteras i praktiken och menade att situationen kräver en teologisk och pastoral reflektion. Som svar på betänkandet har arbetsmaterialet *Till frågan om att nattvardsdeltagande är för de döpta* överlämnats till biskopsmötet. Det är ”avsett att vara till hjälp för biskoparna när de teologiskt och pastoralt aktualiserar det nödvändiga sambandet mellan dop och nattvard. Detta är ett ansvar för biskopsmötet, eftersom det är en pastoral fråga” (KsSkr 2012:2 bilaga 2, s. 115).

I biskoparnas brev *Leva i dopet. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar* berör man frågan om relationen dop och nattvard. Biskoparna pekar där bland annat på den ibland komplicerade relationen mellan dop och nattvard i den pastoralala verkligheten. Samtidigt är de tydliga med att påpeka vikten av att behålla ordningen med att dopet föregår nattvarden. Inte minst ur ett själavårdande perspektiv är detta viktigt, enligt biskoparna:

Man behöver inte känna efter om man tror tillräckligt idag för att gå till nattvarden. Är man döpt i Jesu namn är man välkommen till hans måltid. Däri ligger en väsentlig del av dopets själavårdande betydelse.

På min tro kan jag tvivla men inte på mitt dop. (*Leva i dopet*, s. 70).

Biskoparna menar också att i det pastoralala handlandet under en gudstjänst är det inte tillrådligt att ta reda på om en person är döpt eller inte, men om man vet att en person inte är döpt bör man på ett pastoralt klokt sätt söka ett tillfälle att föra ett samtal kring frågan. Biskoparna menar att vägen att gå måste vara att underlätta för dop istället för att ändra ordningen med att dop föregår nattvard. Man skriver: "Vi behöver öppna vägen till nattvardsfirandet genom att underlätta steget till dopet för dem som längtar efter nattvarden. (*Leva i dopet*, s. 71).

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:11.

Dop och nattvard är sakrament och grundläggande i den kristna kyrkan. Historiskt har ordningen mellan dem sällan behövt problematiseras. Minskningen av antalet dop och utvecklingen i Sverige till ett mångreligiöst samhälle är den verklighet Svenska kyrkan står i. Denna utveckling medför bland annat att fler människor än tidigare inte självklart har tillgång till nattvarens sakrament. Utskottet ser också att denna utveckling lett till en viss problematisk diskrepans mellan teori och praxis i det pastoralas arbetet.

Utskottet menar dock att argumenten för att behålla nuvarande ordning är starka. En förändring så att dopet inte föregår nattvarden innebär ett brott med en mycket lång allmänkyrklig historisk tradition. Det innebär också att Svenska kyrkan skulle skilja ut sig på ett tydligt sätt i förhållande till andra kyrkor vilket skulle kunna få ekumeniska konsekvenser. Vidare skulle det kunna innebära att vissa pastoralas aspekter av dopet försvagas, inte minst själavårdsaspekten.

Bibliska motiv är centrala för teologisk reflektion i en luthersk kyrka. Bibeltexterna ger ingen entydig bild av hur dopet förhåller sig till nattvarden. Relationen mellan dop och nattvard är istället ett uttryck för den långa allmänkyrkliga tradition Svenska kyrkan står i. Att utreda frågan om bibliska skäl för att utesluta någon från nattvarebordet, menar utskottet därför ger fel fokus på frågan.

Gudstjänstutskottet menar att det är av stor vikt att det finns en ordning, men att det likaså är av stor vikt att det finns en öppenhet för pastoralas överväganden i det enskilda fallet. Utskottet välkomnar en fortsatt teologisk och pastoral diskussion i frågan men vill särskilt framhålla vikten av att synliggöra dopet, inte minst i den lokala församlingen, så att onödiga hinder för dop tas bort och dopet görs känt och lättillgängligt för envar som så önskar.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2014:11 ska avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, *ordförande*

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Betoningen av ett öppet nattvardsbord i Svenska kyrkans tro och tradition innebär en generös och inkluderande praxis i fråga om vilka som har tillträde till nattvardens måltidsgemenskap. Dock medför nuvarande ordning, som i anslutning till en bred allmänkyrklig grundsyn förutsätter att dop ska föregå nattvard, ett pastoralt problem i den situation vi står i som kyrka. Dels i konfirmandgrupper som utgörs av både döpta och ännu inte döpta på gemensam väg till konfirmation. Dels för enskilda som kan vilja ta första steget in i kyrkans sammanhang genom nattvardsdeltagande utan att vara döpta.

I det första fallet blir det märkligt för konfirmandledare att samtidigt bygga gemenskap i gruppen som ett åtskiljande ska göras vid nattvardsfirande för att följa nuvarande ordning. Här kan en lösning ligga i ett pastoralt råd och en sanktionerad praxis som utgår från att konfirmander, som ännu inte är döpta, också är på väg mot dop redan genom att vara konfirmand, och att steg på denna väg kan tas genom att delta som kommunikant under konfirmandtiden fastän dop ännu inte ägt rum. Motionen aktualiserar behovet av en sådan uttalad officiell inriktning vilken ännu saknas.

I det andra fallet finns en risk att präster, som sakramentsförvaltare, vilka har kännedom om att enskilda som önskar delta i kommunion inte är döpta, behöver förhandla med sitt eget samvete utifrån prästvigningens löfte om att följa kyrkans ordning samtidigt som den pastorala omsorgen talar för att se den enskilda människan och bemöta hennes längtan samt utifrån denna praktisera det öppna nattvardsbordets princip fullt ut. I detta senare fall finns en öppning i biskopsbrevet "Leva i dopet" för att hantera den enskilda situationen utifrån varje prästs pastorala omdöme och vinningstjänstens ansvar.

Trots det sistnämnda aktualiserar motionen en kontextuell problematik för vår kyrka vilken behöver fortsatt bearbetning utifrån en självklar grundsyn att både hålla ihop dop och nattvard som sakrament men samtidigt se enskilda människor och vad nuvarande situation kan kräva pastoralt. Dock finns inte anledning att tillstyrka motionen utifrån dess exakta förslagsformulering.

Kenneth Nordgren

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:3

De odöpta 18-åringarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:30 med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram konkreta åtgärdsprogram så att de odöpta 18-åringarna får en pastoralt utformad inbjudan till dop.

Gudstjänstutskottet konstaterar att detta är en viktig del av församlingens pastorala ansvar avseende uppdraget att erbjuda dopets gåva till alla människor. En dop-pastoral ska finnas i församlingen och arbetet med dopet är en självklar del i biskopens och domkapitlets tillsynsansvar i relation till församlingarna. Utskottet menar att åtgärdsprogram framtagna av kyrkostyrelsen inte löser den situation motionären beskriver. Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns två reservationer och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:30.

Motionens förslag

Motion 2014:30 av Dag Sandahl, De odöpta 18-åringarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram konkreta åtgärdsprogram så att de odöpta 18-åringarna får en pastoralt utformad inbjudan till dop.

Bakgrund

Odöpta medlemmar och ”de antecknade”

Motionären föreslår att konkreta åtgärdsprogram tas fram så att en pastoralt utformad inbjudan till dop sänds till alla odöpta 18-åringar. Förslaget motiveras med hänvisning till en artikel publicerad i Svensk Pastoraltidskrift där artikelförfattaren redogör för aktuella siffror avseende ännu ej döpta medlemmar och den grupp som brukar benämnas ”de antecknade”.

1996 beslutade Svenska kyrkan om dopet som grund för medlemskap. Genom dop i Svenska kyrkans ordning blir man medlem, men man kan också anmäla medlemskap ”i avvaktan på dop”. Till det kommer att en grupp människor finns i Svenska kyrkans register som ”antecknade”. Det kan vara barn, ännu ej fyllda 18 år, vars förälder är medlem eller föräldrar vars barn är medlem.

I år, 2014, har det gått 18 år sedan beslutet fattades. Det finns nu en grupp ungdomar som fyller 18 år, antecknade utan att vara döpta eller medlemmar genom

särskild anmälan, som försvinner ur församlingarnas register om de inte själva tar ett aktivt beslut om dop och/eller medlemskap.

Kyrkoordningen

I 20 kap. 9 § i kyrkoordningen tydliggörs ansvaret för att informera och inbjuda de medlemmar i Svenska kyrkan som ännu vid 17 års ålder inte är döpta:

Församlingens kyrkoherde ska informera unga personer som tillhör Svenska kyrkan utan att vara döpta om bestämmelserna för kyrkotillhörighet samt erbjuda dopundervisning och dop. Detta ska alltid göras året före 18-årsdagen.

Kyrkomötet

Kyrkomötet 2006 gav, med bifall till Gudstjänstutskottets betänkande G 2006:7 *När de "antecknade" försvinner ...*, kyrkostyrelsen i uppdrag att bearbeta frågan om hur de som antecknats i Svenska kyrkans medlemsregister på grund av föräldrarnas kyrkotillhörighet skall nås av information om dop och kyrkotillhörighet innan 18-årsdagen.

Kyrkostyrelsen beslutade att lägga detta uppdrag som en del i programmet *Barn och unga 0–18 år*.

Barn och unga 0–18 år

Programmet *Barn och unga 0–18 år* pågick under perioden 2009–2012. Det avrundades med *Barn och unga – ärkebiskopens möte 2012*, som genomfördes i Uppsala den 16–17 november 2012.

I slutrapporten från projektet beskrivs uppdraget från kyrkomötet och hur detta bearbetats.

Programmet har därför ägnat särskild uppmärksamhet åt kommunikationen med unga som på sin 18-årsdag inte tillhör Svenska kyrkan. En revidering av de brev som församlingar erbjuds att använda i sin kommunikation med föräldrar och barn har gjorts. På Svenska kyrkans intranät finns mallar för foldrar och affischer som stöd i och komplement till församlingarnas kommunikation.

I programmets uppdrag att kyrkan ska finnas där barn och unga är blir det självklart att använda internet. En särskild webbsida som ger en kontaktyta gentemot barn och unga har börjat utarbetas, *OMG – Oh, my God* på www.svenskakyrkan.se.

Biskopsbrev

Biskopsmötet skrev 2011 biskopsbrevet *Leva i dopet Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar*. I kapitlet *Dopseden idag* (sid. 43) poängteras vikten av inbjudan:

... vi behöver reflektera mer över hur och när vi bjuder in till dop. Detsamma gäller hur vi informerar och ger kunskap om dop. Det som för oss ofta är självklart behöver kläs i ord. Det finns många frågor som man behöver hållas levande i församlingen. Vad innehåller dopets gåva? Vad betyder det att vara medlem i en kyrka, i just Svenska kyrkan? Hur

bjuder vi in de barn som är medlemmar men ännu inte döpta? Hur levande är dopet i församlingens liv? Hur talar vi om vårt eget dop?

G 2014:3

Dela tro – dela liv

På kyrkostyrelsens uppdrag genomförs *Dela tro – dela liv Satsningen på undervisning och mission för alla åldrar*. Satsningen pågår i olika faser till och med 2018, med en genomförandefas som kulminerar under reformationsjubileet 2017.

Visionen för *Dela tro – dela liv* är att de människor Svenska kyrkan möter och står i relation till ska ha en sådan förtrogenhet med kyrkans tro och tradition att de kan erfara, förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus.

Intentionerna är bland annat att det i församlingarna kontinuerligt erbjuds arenor för undervisning och lärande.

Kyrkostyrelsen har beslutat om de två första delsatsningarna: *Bibeln.nu* och *Tala tro*. *Bibeln.nu* är en bibelskola för unga och en bibelsamtalsledarutbildning för vuxna. *Tala tro* är en delsatsning för att stärka samtalen om tro och liv i några av Svenska kyrkans församlingar inom Karlstads, Skara och Uppsala stift.

Dela tro – dela liv inbjuder till en konferens om lärande i ett ekumeniskt och internationellt perspektiv på Stiftsgården Stjärnholm 27–28 oktober 2014.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:30.

Det är församlingens ansvar att inbjuda de som ännu inte är döpta till dop. Detta kan göras i relation till olika åldersgrupper och på olika sätt men gudstjänstutskottet delar inte motionärens syn på vad som behöver göras. Gudstjänstutskottet tror inte att åtgärdsprogram framtagna av kyrkostyrelsen är lösningen för denna frågeställning.

I varje församling ska en doppastoral finnas. Doppastoralen och olika frågor i anslutning till dopet är också en del i biskopens och domkapitlets tillsynsansvar. Vid biskopsvisitationer förs samtal om dopet. När domkapitlet fastställer församlingsinstruktionen kan doppastoralen finnas där.

Gudstjänstutskottet konstaterar att mycket gott arbete kring dop och doppastoral görs i församlingarna. Vittnesbörd om drop-in-dopens betydelse kan fås från många håll. I flera stift har också särskilda dopprojekt med syfte att främja församlingarnas arbete genomförts på senare år.

Den särskilda utmaning som motionären pekar på, att inbjuda de 18-åringar som inte är döpta, är en viktig del av församlingens ansvar. Gudstjänstutskottet konstaterar att kyrkoordningen tydliggör ansvaret för att inbjuda, men också att det finns vittnesbörd om att detta inte alltid sker. Detta är en angelägen fråga i församlingens strategiska arbete. Samtidigt, menar utskottet, finns det anledning att inte begränsa sig till dem som ska fylla 18 år. Församlingarna behöver ägna uppmärksamhet åt den större gruppen ”unga vuxna”. För inspiration och kreativt tänkande kan Svenska Kyrkans Unga och Salt lokalt vara resurser att ta vara på. I arbetet med programmet *Dela tro – dela liv* är motionärens frågeställning en aspekt som bör bearbetas. Genom det kan församlingarna också få kunskap och inspiration för sitt arbete.

Gudstjänstutskottet betonar alltså att det behov som motionären pekar på innebär ett pastoralt ansvar för församlingarna och måste hanteras lokalt. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Dag Sandahl, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss till förmån för ett bifall av motion 2014:30

Motivering:

Det står naturligtvis ett nyvalt kyrkomöte fritt att upphäva eller relativisera betydelsen av tidigare kyrkomötesbeslut, men det är anmärkningsvärt hur isolerat utskottet behandlar motionen i förhållande till tidigare ställningstaganden i gudstjänstutskott och kyrkomöte.

För två år sedan, i gudstjänstutskottets betänkande 2012:2 anför: "Utskottet vill framhålla betydelsen av att man på nationell nivå tar ett övergripande och sammanhållande ansvar för arbetet med de kyrkliga handlingarna." I betänkandet behandlas en motion som bl.a. vill lyfta frågor kring "inbjudan, tillgänglighet, mottagande, uppföljning, kommunikation och praktiska resurser".

Gudstjänstutskottet valde att föreslå kyrkomötet avslå motionen, men att ta vara på dess intentioner genom ett beslut med anledning av denna.

Mot bakgrund av det ställningstagande gudstjänstutskottet gjorde för två år sedan är det uppseendeväckande hur konsekvent utskottet detta år driver att de frågor motionären aktualiserar ska hanteras lokalt, t.ex. "Gudstjänstutskottet betonar alltså att det behov som motionären pekar på innebär ett pastoralt ansvar för församlingarna och måste hanteras lokalt."

I motion 2014:30 vill motionären nå en grupp som i kyrkoordningens mening är barn (dvs under 18 år), men snart är vuxna. I sin motivering ser inte utskottet att just den grupp som motionären vill nå är prioriterad i Svenska kyrkan, utan skriver: "Samtidigt, menar utskottet, finns det anledning att inte begränsa sig till dem som ska fylla 18 år." Det utskottet anför är förstås sant och visserligen har kyrkomötet undantagit sig självt från att genomföra barnkonsekvensanalys av sina beslut, men inte desto mindre kvarstår kyrkoordningens formulering "I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet."

Det är svårt att säga varför utskottet, i motionsbehandlingen, inte lyckas relatera till tidigare ställningstaganden av vikt. I syfte att bredda diskussionen med perspek-

tiv från tidigare beslut i kyrkomötet reserverar vi oss. Vi hoppas på en diskussion i plenum som för in fler frågor än de som kommer till uttryck i utskottets motivering.

G 2014:3

Ola Isacsson och Torvald Johansson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för motion 2014:30.

Berth Löndahl

Särskild mening 1

Utredningen om dop och kyrkotillhörighet fokuserade inte minst på frågorna om de odöpta 18-åringarna. Det var viktigt att hitta modeller för ett uppsökande arbete och ansvaret för detta kom att läggas lokalt, hos kyrkoherdarna. När vi efterhand ser att detta arbete inte bedrivits kunde tanken ligga nära till hands att gudstjänstutskottet målmedvetet skulle fokusera på ett problem. I stället illustrerar utskottet en tes som drivits religionssociologiskt, nämligen att Svenska kyrkan är ”den sorglöst försumliga kyrkan” (Ekberg och Straarup, Artos). Enligt min mening borde utskottet följt den hållning som är reservanten Ola Isacssons.

Dag Sandahl

Särskild mening 2

Jag vill instämma i bifallsyrkandet till motionen och därmed anmäla som min mening att jag inte delar utskottets förslag om avslag. Det är viktigt att poängtera betydelsen av motionen och erkänna behovet av dess syfte. I och med att församlingarnas engagemang i att inbjuda antecknade 18-åringar till dop skiftar över landet, finns det ett behov av åtgärdsprogram från centralt håll. Detta utan att man detaljreglerar hur församlingarna ska utforma sin inbjudan efter sina lokala förutsättningar.

Aron Emilsson

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:4

Fastan behöver vi ta fasta på

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:40 om fastan. Motionärerna föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga hur vanor kring fastan konkret och teologiskt tillämpas inom Svenska kyrkans församlingar. Gudstjänstutskottet delar motionärernas synsätt att fastan är en viktig del av den kristna traditionen och att den behöver synliggöras, diskuteras och brukas. Utskottet menar dock att frågan framför allt bör behandlas lokalt och pastoralt på ett sätt så att fastan kopplas samman med en fördjupad relation till Gud och medmänniskan.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:40.

Motionens förslag

Motion 2014:40 av Ylva Wahlström och Heléne Lundström, Fastan behöver vi ta fasta på

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga hur vanor kring fastan konkret och teologiskt tillämpas inom Svenska kyrkans församlingar.

Bakgrund

Att fasta har en mycket lång tradition i den kristna kyrkan och fasta som företeelse kan man också finna i många andra religioner. I bibeln omnämns fastan t.ex. i Matt. 4:1–11 där Jesus förs ut i öknen av Anden för att sättas på prov och där Jesus fastar i 40 dagar och i Matt. 6:16 där Jesus säger: ”När ni fastar, se då inte dystra ut som hycklarna som vanställer sitt utseende för att människorna ska se att de fastar”. Genom åren och i olika fromhetstraditioner har fastan tagit sig olika uttryck i den kristna kyrkan.

I den kristna traditionen finns olika fasteperioder. I Svenska kyrkan inleds det som ofta i dagligt tal brukar benämnas som fastetiden med askonsdagen och sträcker sig, ungefär sex veckor framåt, till påsk (en annan större fasteperiod är julfastan). Fastetiderna markeras i Svenska kyrkan inte minst av att gudstjänsterna får en annan karaktär i såväl ord som musik. Många församlingar firar också karnevalsgudstjänster som inledning på fastetiden.

Under fastetiden före påsk genomför varje år Svenska kyrkan sin fastekampanj – till förmån för det internationella arbetet – präglad av stort engagemang av såväl enskilda som grupper. Under 2014 (2/3–13/4) gick kampanjen under namnet *ALLT*

för att utrota hungern. Mer än 33 miljoner kronor samlades in vilket är en ökning gentemot resultatet 2013 med 1,6 miljoner kronor. Pengarna har t.ex. gått till mikrolån som ger människor möjlighet att låna pengar och starta verksamhet för att försörja sig. De har gått till utbildning som ger småbönder kunskap hur de kan odla så att de får större skördar, få mat för dagen och ett överskott till skola, hälsovård och annat. Pengar har också gått till toaletter som minskar dödliga sjukdomar och ger friskare barn som orkar gå i skolan.

År 2013 kom den första i en serie av ärkebiskopen rekommenderade böcker för enskild eller gemensam reflektion under fastetiden. I förordet till den första boken *Gränslandet* av Hans Stiglund skriver ärkebiskopen:

Fastan är för mig en tid för eftertanke, lyssnande och berättande. Kanske får denna tid många med mig att längta efter fördjupning och berättelser som rör både trons och livets stora frågor. /.../ Jag vill under några år rekommendera en bok för enskild eller gemensam reflektion under fastetiden. Böckerna kommer att ingå i en planerad serie kallad Ärkebiskopens fastebok och ges ut årligen.

I seriens andra bok *Seendets Gud* av Gunilla Renöfält Henningsson pekar ärkebiskopen i förordet på den ofta undanskymda plats fastan har haft i vår kyrka:

Vår kyrkotradition har talat föga om fasta. Rädslan för gärningsrättfärdighet har varit stark – och säkert också lusten att slippa besvär.

Serien Ärkebiskopens fastebok är ett sätt att föra fram fastan på ett tydligare sätt.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:40.
--

Fastan är ett inslag i Sverige, buret såväl av svenskar med invandrarbakgrund från skilda religioner och traditioner som en del av den lutherska traditionen. Gudstjänstutskottet stöder därför motionärernas vilja att stärka och synliggöra fastans ställning inom Svenska kyrkan. Utskottet menar dock att en kartläggning av vanor kring fastan inom Svenska kyrkan inte leder rätt, frågan är framför allt av pastoral natur.

Idag görs mycket relaterat till fastan, inte minst fastekampanjerna och bokserien *Ärkebiskopens fastebok*. Genom fastekampanjen sätts fastan in i ett större perspektiv av rättvisa och solidaritet med hela skapelsen. Genom ärkebiskopens bokserie vänds blicken inåt mot den egna personen och en andlig resa. Båda perspektiven är viktiga och går inte att skilja från varandra.

Det är dock viktigt att fastan framför allt aktualiseras i församlingen. Det kan ske genom predikningar, liturgiskt material, samtal med mera. Här kan fastan som försakande visa på dess möjlighet till en fördjupad relation till Gud och medmänniskan.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2014: 40 avslås.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Gunilla Bengtsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Dag Sandahl, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:5

Vigselrätten och Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:46 med förslag om att kyrkostyrelsen får i uppdrag att verka för dels att äktenskap endast kan ingås genom en civilrättslig process, dels att Svenska kyrkan avstår från vigselrätten. Vigseln är en stor kontaktyta i situationer som är positiva för människor. Det är också en rit där teologi och juridik samverkar för trygghet och stabilitet.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:46 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:46 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:46 av Berth Löndahl, Vigselrätten och Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att äktenskap endast kan ingås genom en civilrättslig process.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan därmed avstår från vigselrätten och endast har rätt att välsigna borgerligt ingånget äktenskap.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:46 i Ln 2014:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Äktenskapslagstiftningen

Den 1 april 2009 beslutade riksdagen om en ny äktenskapslag som gäller sedan den 1 maj 2009. Den avgörande förändringen med den nya lagen var att institutet och begreppet äktenskap omfattar såväl par av olika kön som par av samma kön.

För Svenska kyrkans del innebar lagen att hon, i likhet med andra kyrkor och samfund, måste ansöka om vigselrätt samt om vigselbehörighet för sina vigsel-förrättare, det vill säga präster. Lagen är tydlig med att någon plikt att alltid viga dem som så önskar inte finns för prästerna.

Trossamfund med vigselrätt

Idag finns i Sverige cirka 40 trossamfund som har beviljats vigselrätt av Kammarkollegiet. Angående ansökan om vigselrätt säger Kammarkollegiet:

För att få tillstånd att förrätta vigsel ska trossamfundet ha en varaktig verksamhet och en organisation som klarar av att tillämpa den svenska lagstiftningens bestämmelser om vigsel. Samfundets befattningshavare får inte heller genomföra ceremonier som ger upphov till sådana äktenskapsliknande förbindelser som avses i 4 kapitlet 4 c § andra stycket brottsbalken i fall där någon av parterna är under 18 år eller inte samtycker till att ingå förbindelsen.

Svenska kyrkans beslut

Kyrkomötet 2009 beslutade med anledning av den nya äktenskapslagen att:

1. uppdra åt kyrkostyrelsen att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan
2. ändra i kyrkoordningens inledningstext till 23 kap. *Vigsel och välsignelsehandlingar* där på två ställen orden ”kvinnan och mannen” byttes ut mot ”två personer” respektive ”paret ömsesidigt”. Ett stycke om äktenskapets syfte och vad som är konstitutivt för ett äktenskap lades samtidigt till i inledningstexten. Ytterligare ändringar som konsekvens av lagen infördes i kyrkoordningens 42 kap. *Avgifter och uppbörd* samt 56 kap. *Kyrkobokföring och andra register*
3. kompletterande anvisningar till den gällande ordningen för vigselgudstjänst, i de fall makarna är av samma kön, skulle utgöra tillägg till *Den svenska kyrkohandboken*.

Kyrkomötets behandling efter 2009

2010 beslutade kyrkomötet enligt Gudstjänstutskottets betänkande G 2010:4 *Riv upp vigselbeslutet* att avslå en motion i vilken föreslogs en återgång till de formuleringar i kyrkoordningen och kyrkohandboken, som gällde innan 2009 års beslut om vigsel för par av samma kön. Gudstjänstutskottet påtalade att det vid beslutet 2009 poängterades att inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter avseende äktenskapet.

Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade 2011 tre motioner i sitt betänkande TU 2011:6 *Förordnande som vigselförrättare m.m.* Det förslag som innebar att säkerställa att samtliga präster i Svenska kyrkan har vigselbehörighet bifölls medan förslaget att ge möjlighet för enskilda präster att avstå vigselförordnande avslogs.

2012 behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet i TU 2012:5 *Präster som avlagt sig behörighet som vigselförrättare* en motion med förslag om redovisning av hur många präster, och från vilka stift, som avlagt sig vigselbehörigheten. Utskottet konstaterade att tillsynsansvaret ligger på stiftsnivå och såg inget särskilt behov av redovisning till kyrkomötet. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:46.

Vigslarna utgör en stor kontaktyta för församlingarna. Det är situationer som står för något positivt i människors livssituation. Där ska kyrkan finnas och erbjuda stöd och välsignelse. Den kyrkliga vigseln i Svenska kyrkans ordning är en rit där teologi och juridik samverkar och från de olika perspektiven ger uttryck för trygghet och stabilitet i det mänskliga livet. Att inte längre erbjuda sådan kyrklig vigsel skulle skada såväl kyrkan som de enskilda människorna.

Det är också grundläggande viktigt att hålla fast vid kyrklig vigsel med tanke på den grupp människor som 2009 fick möjlighet att vigas i kyrkan. Utskottet menar att motionärens förslag kan tolkas som ett avståndstagande från homosexuella och därför står i motsats till kyrkomötets tidigare beslut och Svenska kyrkans hållning i denna fråga.

Motionären menar att en ordning med endast civilrättslig vigsel garanterar likställdhet och jämställdhet i ett mångreligiöst och mångkulturellt samhälle. Kyrkans uppgift bör i stället vara att välsigna civilrättsligt ingångna äktenskap. Gudstjänstutskottet påtalar att lagstiftningen ger utrymme för det mångreligiösa och mångkulturella samhället genom att vigselrätt erbjuds olika trossamfund. Välsignelse över ingånget äktenskap är redan idag en del i det pastorala ansvarstagande som kontinuerligt utförs i församlingarna.

Utskottet poängterar vikten av att hålla fast vid traditionen med Svenska kyrkans vigselrätt. Den civila lagstiftningen är den ram inom vilken olika trossamfund viger. Lagstiftningen är tydlig med att det inte finns någon vigselplikt för enskilda präster. Lagen ger också utrymme för att till exempel katolska kyrkan inte viger alla par. Så länge inte staten kräver att trossamfundet har en äktenskapssyn som överensstämmer med statens finns ingen anledning att ifrågasätta Svenska kyrkans vigselrätt.

Utskottet konstaterar avslutningsvis att det finns anledning att arbeta med en pastoral strategi kring vigseln. Fortfarande finns en föreställning om att kyrklig vigsel är detsamma som ett stort och dyrbart arrangemang. Församlingarna bör på alla sätt försöka informera om att en kyrklig vigsel kan vara en enkel gudstjänst som inte i sig är förknippad med några kostnader för medlemmar i Svenska kyrkan.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår Gudstjänstutskottet att kyrkomötet avslår motion 2014:46 i sin helhet.

Uppsala den 25 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

G 2014:5   *Övriga närvarande vid beslutstillfället:* Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för min motion 2014:46.

Berth Löndahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:1y

Vigselrätten och Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2014:46

Med hänvisning till Läronämndens yttranden Ln 2007:1y och 2009:12y konstateras att det ur läromässig synvinkel är möjligt att både behålla vigselrätten och att avsäga sig den.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:6

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner som relaterar till det pågående arbetet med kyrkohandboken.

I motion 2014:53 föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att utforma nattvardsbönerna med hänsyn till ekumeniska rekommendationer. Gudstjänstutskottet konstaterar att flera perspektiv behöver beaktas och att kyrkohandboksarbetet pågår. Det ekumeniska perspektivet finns med i utredningens direktiv och det får förutsättas att arbetet sker i enlighet med dessa. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2014:53.

I motion 2014:79 föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reviderad kyrkohandbok del II. Gudstjänstutskottet är enigt med motionären om att detta behövs och föreslår därför att kyrkomötet bifaller motion 2014:79.

Motion 2014:93 handlar om liturgiskt försöksmaterial utanför kyrkohandboken. Gudstjänstutskottet ser gärna att sådant material tas fram som komplement till kyrkohandboken. Eftersom liturgiskt material som tas fram på uppdrag av kyrkomötet också bör antas där kan dock inte motionärens önskemål tillgodoses genom beslut i kyrkomötet. Gudstjänstutskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2014:93.

I motion 2014:102 föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att i kommande skrivelse med förslag till kyrkohandbok belysa vilka överväganden och vägval som gjorts med anledning av de ekumeniska dokument Svenska kyrkan tagit ställning till, de ekumeniska dialoger Svenska kyrkan deltar och deltagit i samt kyrkomötets beslut kring dokumentet *Guds vägar – judendom och kristendom*. Gudstjänstutskottet konstaterar också här att det ekumeniska perspektivet är ett av flera som ska beaktas i arbetet med kyrkohandboken. En särskild redovisning av överväganden och vägval föranledda av detta perspektiv är inte tillräckligt påkallat enligt utskottet. En sådan redovisning i relation till samtliga perspektiv skulle innebära en avsevärd komplexitet för hela processen. Med anledning av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2014:102 i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:53.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:79.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:93.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:102, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:102, punkt 2.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:102, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2014:53 av Tomas Jansson m.fl., Handboksförslagets nattvardsböner

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i beredningen av förslaget till ny handbok för Svenska kyrkans gudstjänster utforma nattvardsbönerna med hänsyn till ekumeniska rekommendationer.

Motion 2014:79 av Hans-Olof Andrén, Kyrkohandbok del II

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sedan en reviderad kyrkohandbok del I antagits av kyrkomötet återkomma med förslag till en reviderad kyrkohandbok del II (vignings- och mottagningshandlingar).

Motion 2014:93 av Kenneth Nordgren och Tomas Jansson, Liturgiskt försöksmaterial utanför kyrkohandboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i det fortsatta arbetet med en ny *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan* samla liturgiskt material för kompletterande publicering med förslag till möjliga ordningar för gudstjänst, andakt och själavård som inte blir delar av kyrkohandboken.

Motion 2014:102 av Ola Isacson och Anders Roos, Kyrkohandbokens relation till tidigare ekumeniska och läromässiga ställningstaganden

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i kommande skrivelse med förslag till kyrkohandbok belysa vilka överväganden och vägval som gjorts med anledning av de ekumeniska dokument Svenska kyrkan tagit ställning till sedan nuvarande kyrkohandbok antogs, särskilt dokument som tagits fram inom Lutherska världsförbundet och Kyrkornas världsråd.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i kommande skrivelse med förslag till kyrkohandbok belysa vilka överväganden och vägval som gjorts med anledning av de ekumeniska dialoger Svenska kyrkan deltar och deltagit i sedan nuvarande kyrkohandbok antogs.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i kommande skrivelse med förslag till kyrkohandbok belysa vilka överväganden och vägval som gjorts med anledning av att kyrkomötets beslut kring dokumentet *Guds vägar – judendom och kristendom*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:79 i Ln 2014:2y, *bilaga 1*, och över motion 2014:102 i Ln 2014:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkans böcker

I slutet av 1990-talet blev kyrkohandboken, evangelieboken och *En liten bönbok* föremål för en samlad översyn och revision. Utredningarnas förslag presenterades i Svenska kyrkans utredningar (SKU) 2000:1–6. Efter remissbehandling beslutade kyrkostyrelsen i samråd med biskopsmötet att fortsättningsvis arbeta med en bok i

Kyrkohandboken

Den 19 april 2006 beslutade kyrkostyrelsen om direktiv för det fortsatta arbetet med översyn av *Den svenska kyrkohandboken*. Direktiven förnyades sedan genom beslut i kyrkostyrelsen 2009. I direktiven anges att särskild hänsyn ska tas till bland andra följande aspekter:

- i vilken mening uttrycks Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i ordalydelse, innehåll, struktur och gestaltning
- konstitutiva moment för nattvardsmässan ...
- fasta formuleringar – stor alternativrikedom ...
- gudstjänstutveckling i ett ekumeniskt och internationellt perspektiv.

2011 beslutade kyrkomötet, enligt Gudstjänstskottets förslag i G 2011:1 *Kyrkoordningen och försöksverksamhet avseende kyrkohandboken*, om reglering för försöksverksamhet. Förslaget till kyrkohandbok användes i 40 procent av Svenska kyrkans församlingar under perioden 1 advent 2012 till domsöndagen 2013. I den remissprocess som följde inkom närmare 640 svar, vilka sammanställts och överlämnats till kyrkostyrelsen. Ett justerat förslag kommer att sändas på en ny remissomgång till ett urval remissinstanser i april 2015.

Den svenska kyrkohandboken Del II

Den svenska kyrkohandboken Del II Vignings-, Sändnings-, Mottagnings- och Invigningshandlingar antogs av 1987 års kyrkomöte, året efter antagandet av kyrkohandbokens Del I.

I 2006 års direktiv för översyn av kyrkohandboken anger kyrkostyrelsen att arbetets andra steg ska avse ”övriga gudstjänster och kyrkliga handlingar”. Vid sitt sammanträde i april 2010, när tilläggsdirektivet för översynen behandlades, konstaterar kyrkostyrelsen: ”Det är i nuläget motiverat att begränsa revisionen till Den svenska kyrkohandboken del I.”

Vigningshandlingarna i kyrkohandboken omfattar biskopsvigning, prästvigning samt diakon- och diakonissvigning. På senare år firas i flera stift gemensam vigningsgudstjänst för präster och diakoner.

Kompletterande material till kyrkohandboken

Motionärerna bakom motion 2014:93 pekar på behovet av kompletterande material till kyrkohandboken. I motionen nämns *Tillägg till den svenska kyrkohandboken*, som utkom under 1990-talet, och *Bönboken – tradition och liv*, Verbum 1993, som också innehåller förslag på ordningar och handlingar för olika tillfällen och sammanhang.

1998 utgavs *Gudstjänster under kyrkoåret* vars syfte var just att komplettera kyrkohandboken. ”I de föreslagna ordningarna och formerna för gudstjänst förs församlingarna djupare in i kyrkoårets rika möjligheter.”

En liten bönbok, som antogs av kyrkomötet 2005, innehåller utöver bönerna ordningar för andakter vid vissa tillfällen.

Nattvardsbönerna

I motion 2014:53 föreslår motionärerna att nattvardsbönerna i kyrkohandboken utformas med hänsyn till ekumeniska rekommendationer. Motionärerna hänvisar till det så kallade BEM-dokumentet, *Baptism, Eucharist and Ministry*, i svensk översättning *Dop Nattvard Ämbete*, från 1982.

Till kyrkohandboksförslaget finns en förklaringsvolym som ingått i det utsända materialet inför försöksperioden och remissbehandlingen. Angående nattvardsbönerna sägs:

De avvägningar angående Måltidens nattvardsböner och nattvardsmotiv som gjorts i revisionsprocessen har tagit fasta på vad Svenska kyrkan uttryckt i sitt svar på BEM-dokumentet. Där konstaterades att nattvarden blir nattvard genom Kristi löfte och inte genom uppbyggnaden av nattvarens liturgi. I svaret betonas vidare att den liturgiska formen kan ge bättre eller sämre uttryck åt nattvarens rikedom och att det finns ett behov av att i Svenska kyrkan överväga mer varierade nattvardsliturgier.

När *Den svenska kyrkohandboken* antogs 1986 hänvisade Läronämnden i sitt yttrande till 1985 års kyrkomötes svar på BEM-dokumentet. Läronämnden framhåller och bejakar den breddning som skett i dåvarande kyrkohandboksförslagets nattvardsböner genom att nattvarens motivkrets breddats. Vidare skriver Läronämnden:

Viktigast utifrån vår kyrkas perspektiv är att nattvardsbönen har biblisk grund och ger klart uttryck för evangelisk nattvardsuppfattning – utifrån vår kyrkas tradition och den allmänkyrkliga traditionen, ...

Detta innebär dock inte att språket behöver vara traditionellt dogmatiskt. ...

Inte heller är det rimligt att kräva teologisk fullständighet i nattvardsbönen. Det är tvärtom naturligt att vissa varianter är kortare än andra och därmed mindre fullständiga. ...

Enligt evangelisk-luthersk uppfattning finns det ett ouplösligt samband mellan Ordet och Anden. Detta samband kan formuleras uttryckligt i ord, men det råder även frihet att endast antyda eller förutsätta det. För nattvardsbönens del betyder detta att epiklesen och anamnesen kan vara tydliga men också att de kan vara endast antydda eller förutsätta.

Ekumeniska hänsyn

I förklaringsvolymen till kyrkohandboksförslaget ges en beskrivning av hur den ekumeniska aspekten funnits med i arbetet.

En kyrkohandbok för Svenska kyrkan relaterar både till den egna kyrkans gudstjänsttradition och till en världsvid, ekumenisk gudstjänstgemenskap. En utgångspunkt och insikt är att kristen gudstjänst utgår från den judiska gudstjänsttraditionen, som påverkat det kristna gudstjänstfirandet på avgörande sätt. Flera ekumeniska konsultationer har genomförts såväl i arbetet inför 2000 års kyrkohandboksförslag som i det översyns- och revisionsarbete som påbörjades 2006. Även avstämningar i religionsdialogiska frågor har genomförts i processen. ...

I reflektionsdokumentet *Teologiska grundprinciper för arbetet i 2006 års kyrkohandboksgrupp* 2009 gjordes utblickar till andra kyrkor

som diskuterat och reviderat sina gudstjänst- eller kyrkohandböcker på ett sätt som kan jämföras med den pågående kyrkohandboksrevisionen.

...

För att få med influenser från kyrkor och kyrkliga organisationer i Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern arrangerades därför i början av 2012, som en del av kyrkohandboksrevisionen och i samarbete med Svenska kyrkans internationella och ekumeniska arbete, en workshop där framförallt dopgudstjänsten ställdes i fokus men med utrymme för en vidare gudstjänstreflektion. Workshopen var ett uttryck för Svenska kyrkans uppdrag att förvalta sina ekumeniska relationer och för en strävan att föra in bidrag från kyrkor i syd i Svenska kyrkans kyrkohandboksprocess.

Ekumeniska dokument

Dokument från ekumeniska organisationer som till exempel Kyrkornas världsråd kan ha olika karaktär. Vissa dokument förväntas medlemskyrkorna avge respons på eller ta ställning till på officiell nivå, medan andra anbefalls till läsning, studium och diskussion. När Svenska kyrkan tar officiell ställning till ekumeniska dokument gör kyrkomötet det som Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Synpunkter på ekumeniska dokument kan också avges genom biskopsmötet och/eller kyrkostyrelsen.

Sedan 1986 har Svenska kyrkan avgett respons på *The Joint Declaration on Justification* (1995) från Lutherska världsförbundet och Vatikanen och på *The Nature and Mission of the Church* (2005) från Kyrkornas världsråds Faith and Order Commission. För närvarande är ytterligare ett dokument från Faith and Order, *The Church – towards a common vision*, ute på remiss.

Ekumeniska dokument produceras också i dialoger som Svenska kyrkan deltar i. Vissa kan vara en del av en process med ett uttalat syfte att komma fram till någon form av ekumenisk överenskommelse. Då tar man ställning till resultatet av processen när ett konkret förslag läggs fram. Det har gällt överenskommelsen med Metodistkyrkan (1993), Borgå-överenskommelsen (1994), konkordatet med IFI, Iglesia Filipina Independiente, (1995), avtalet med EKD, Evangelischen Kirchen in Deutschland, (2003) och överenskommelsen med Svenska missionskyrkan (2006). Pågående processer av denna karaktär gäller relationerna till Gammalkatolska kyrkan av Utrechtunion, till Ekumeniakyrkan och till Episkopala kyrkan i Amerika.

Andra dialoger handlar om att bearbeta olika samfundstraditioner och deras relation till varandra eller enskilda läropunkter för att skapa större ömsesidig förståelse. Dessa brukar tas emot av uppdragsgivaren och spridas för studium utan att det blir ett officiellt ställningstagande. Exempel på detta har varit samtalen med Stockholms katolska stift, som resulterat i de gemensamma dokumenten *Biskopsämbetet* (1988), *Kyrkan som sakrament* (1999), *Ekumeniska äktenskap* (1999) och *Rättfärdiggörelsen i kyrkans liv* (2010). På motsvarande sätt har samtal förts med Svenska baptistsamfundet och tre rapporter tagits fram, *Utmaningar och möjligheter* (2000), *Vänskap och samverkan* (2006) samt en slutrapport (2010).

De ekumeniska dokumenten i kyrkohandboksarbetet

Motionärerna bakom motion 2014:102 föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att redovisa på vilket sätt ekumeniska dokument, ekumeniska dialoger och beslutet om *Guds vägar Judendom och kristendom Ett inomkyrkligt samtalsdokument* (2001) påverkat ställningstaganden i översynen av kyrkohandboken.

Utskottets överväganden

Handboksförslagets nattvardsböner

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:53.

Gudstjänstutskottet är enigt med motionärerna så till vida att den ekumeniska dimensionen måste finnas med vid utformningen av nattvardsböner i kyrkohandboken. Dock är den ekumeniska dimensionen inte den enda att ta hänsyn till när för kyrkan viktiga texter formuleras och stadfästs. Fler perspektiv behöver beaktas.

Utskottet konstaterar också att arbetet med kyrkohandboksförslaget pågår. Ett slutförslag ska tas fram och en ny remissomgång genomförs. Det ekumeniska perspektivet finns med i det ursprungliga uppdraget, som ett av flera perspektiv att ta hänsyn till, och det får förutsättas att arbetet sker i enlighet med uppdragsbeskrivningen.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår Gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2014:53.

Kyrkohandbok del II

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:79.

Gudstjänstutskottet delar motionärens förväntan om att, sedan en reviderad kyrkohandbok del I antagits av kyrkomötet ska arbetet med revidering av kyrkohandbok del II sättas igång. Gudstjänstordningarna för vignings- och mottagningshandlingar är direkt relaterade till huvudgudstjänsten. Att inte justera vigningsordningarna i enlighet med den reviderade kyrkohandbokens första del skulle alltså innebära en klar inkonsekvens för Svenska kyrkans gudstjänster.

Det finns inget tydligt uttalat beslut att kyrkohandbok del II ska revideras. Det är viktigt att ett sådant beslut tas så att ingen tveksamhet kan finnas om vad som gäller. Revideringen ska ske efter att kyrkohandbok del I har antagits av kyrkomötet.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motion 2014:79.

Liturgiskt försöksmaterial utanför kyrkohandboken

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:93.

Utöver de gudstjänster som är reglerade i kyrkohandboken finns i församlingar önskemål om ordningar för andra andakter och riter. Dessa tillhör inte det vi betecknar som kyrkliga handlingar, men är tillfällen viktiga att ta vara på och handha på ett pastoralt sätt.

Gudstjänstutskottet konstaterar att liturgiskt material som kompletterat kyrkohandboken under årens lopp har producerats och utgetts oberoende av kyrkomötets beslut. Utskottet ser gärna att sådant material fortsättningsvis tas fram. Det kan ske i samverkan till exempel mellan Verbum och Svenska kyrkan. Liturgiskt material som tas fram på uppdrag av kyrkomötet bör också antas där. Uppdraget att publicera liturgiskt material enligt motionärernas förslag bör därför inte ges av kyrkomötet. Med hänvisning till detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2014:93.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:102.

Gudstjänstutskottet konstaterar att motion 2014:102 uttalar samma behov som motion 2014:53, att det ekumeniska perspektivet i revisionen av kyrkohandboken behöver förtydligas. På motsvarande sätt kan konstateras att detta är ett av flera perspektiv som ska beaktas i arbetet med kyrkohandboken. Att detta också sker ifrågasätts inte.

Läronämnden poängterar i sitt yttrande vikten av att det som Svenska kyrkan åtagit sig kommer till uttryck i kyrkohandboken. Yttrandet går tillbaka till beslutet om *Guds vägar Judendom och kristendom Ett inomkyrkligt samtalsdokument*, men får förutsättas omfatta alla överenskommelser och dialoger som Svenska kyrkan deltagit och deltar i. Det som kyrkan åtagit sig ska komma till uttryck i kyrkans gudstjänstböcker.

De olika ekumeniska dokumentens och dialogernas karaktär och ställning gör det vanskligt att formulera tydliga kriterier som en revidering av kyrkohandboken ska ta hänsyn till. I ekumeniska dokument bearbetas inte ofta gudstjänstordningar och gudstjänstteologi. Däremot är till exempel kyrkosyn och sakramentssyn ämnen som är grundläggande i arbetet med en kyrkohandbok och viktiga samtalsämnen i dialogerna. Det kan konstateras att tidigare skillnader i tolkning inte längre behöver ha samma kyrkoskiljande karaktär. I överenskommelserna bejakar samfunden varandras lärotolkningar och gudstjänstliv som uttryck för eller förenligt med apostolisk tro och liv, utan att behöva överta varandras traditioner eller föreslå konkreta ändringar i dessa.

Gudstjänstutskottet menar att överväganden och vägval gjorda med hänsyn till ekumeniska och läromässiga ställningstaganden är en integrerad del av pågående kyrkohandboksarbete men att en särskild redovisning av dessa inte är tillräckligt påkallad. En särskild redovisning av samtliga perspektiv som kyrkohandboksarbetet har att ta hänsyn till skulle innebära en betydande komplexitet för hela processen.

Utskottet förslår med anledning av detta att kyrkomötet avslår motion 2014:102 i sin helhet.

Uppsala den 26 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:2y

Vigningsordningarna och diakonernas löften

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:10, 2014:37, 2014:79

Den svenska kyrkohandboken uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. *Den svenska kyrkohandboken* del II innehåller bland annat vigningsordningarna till biskop, präst och diakon. Vigningstjänsten i Svenska kyrkan är en med tre likvärdiga uppdrag. Om Svenska kyrkan gör en översyn av vigningsordningarna behöver denna omfatta vigningarna till samtliga tre uppdrag.

När det gäller motion 2014:37 om reglering i kyrkoordningen av antalet diakoner i ett pastorat hänvisar Läronämnden till sitt yttrande Ln 2007:2y:

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:3y

Implementering av *Guds vägar*

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:5 och 2014:102

I Läronämndens yttrande 2001:1y konstaterade nämnden att den inte hade något att erinra mot innehållet i *Guds vägar*.

Detta samtalsdokument behandlar frågeställningar som är centrala och ofrånkomliga för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Läronämnden betonar vikten av att det som Svenska kyrkan i och med *Guds vägar* har åtagit sig kommer till uttryck i exempelvis *Den svenska evangeliebokens* textsammanställningar och *Den svenska kyrkohandboken*.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:7

Veterangudstjänst och stöd till veteraner

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:55 med förslag om veterangudstjänster och stöd till veteraner. Gudstjänstutskottet poängterar värdet av de insatser som görs i fredsfrämjande arbete och att tacksamhet uttrycks för dessa. Sådana insatser görs i olika sammanhang medan de förslag som presenteras i motionen endast fångar in en del av dessa. I fältprostens ansvar ingår att förverkliga de förslag till gudstjänster, dag och innehåll, som presenteras. Församlingen har i sitt pastorala ansvar att möta veteraner och anhöriga som bor eller vistas inom dess område. Det särskilda stöd som innebär professionell hjälp att bearbeta svåra upplevelser måste dock Försvarsmakten ansvara för. Gudstjänstutskottet föreslår, med hänvisning till sina överväganden, kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:55 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:55 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:55 punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:55 punkt 4.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:55 punkt 5.

Motionens förslag

Motion 2014:55 av Sten Elmberg och Jerker Schmidt, Veterangudstjänster och stöd till veteraner

1. Kyrkomötet beslutar att uttala sitt stöd och sitt tack till de kvinnor och män som på olika sätt arbetar i fredsfrämjande insatser.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att finna en lämplig helgdag/dag för veterangudstjänst.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta underlag och innehåll av att fira en minnesgudstjänst för militära och civila fredsinsatser.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att öka kunskapen och medvetenheten i Svenska kyrkans församlingar om veteraner och de olika behov av stöd och hjälp som de kan behöva.
5. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att fortsatt följa och stödja statens veteranarbete.

Bakgrund

Svensk veteranpolitik

Riksdagen beslutade 2010 om en svensk veteranpolitik, som innebär att staten visar erkänsla för veteranens och de anhörigas insatser samt ger ett förstärkt socialrättsligt skydd i samband med tjänstgöringen. Den 7 maj 2014 utgavs SOU 2014:27 *Svensk veteranpolitik Ett ansvar för hela svenska samhället* av Försvarsdepartementet. Veteranutredningens uppdrag var dels att följa upp och utvärdera den 2010 beslutade politiken, dels att bedöma behovet av vidareutveckling av denna. Svenska kyrkan deltog den 24 oktober 2013 i en hearing hos Veteranutredningen och har besvarat utredningens skrivelse *Begäran om uppgifter inom det veteranpolitiska området*.

Veteraner

Veteranlagstiftningen omfattar anställda i Försvarsmakten, såväl militär som civil personal, som tjänstgjort vid internationella militära insatser.

Svenska kyrkans arbete i samverkan med Försvarsmakten

Svenska kyrkans engagemang i Försvarsmakten har anor från 1500-talet. Idag finns två tjänster på Försvarsmaktens högkvarter, fältprost och stabspastor, samt drygt tjugo uppdrag som militärpastor vid förband och skolor. Ett sådant uppdrag ingår i en prästtjänst, i ett par fall i en diakontjänst, i församling eller på kontraktsnivå. Uppdragets omfattning som del av denna tjänst varierar.

Internationell verksamhet

Präster i Svenska kyrkan rekryteras kontinuerligt till de svenska internationella fredsinsatser som Försvarsmakten ansvarar för.

Krisberedskap

I den svenska krisberedskap som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ansvarar för möts Svenska kyrkan och Försvarsmakten tillsammans med andra aktörer. Svenska kyrkan deltar bland annat med präster i Stödstyrkan.

Svenska Soldathemsförbundet

Svenska Soldathemsförbundet bedriver veteran- och anhörigstöd på uppdrag av Försvarsmakten, samt soldathemsverksamhet öppen för alla. Stödet till veteraner och anhöriga till soldater i utlandstjänst sker sedan 2008 med ekonomiskt bidrag från Försvarsmakten.

Under Almedalsveckan 2014 arrangerade Svenska kyrkan tillsammans med Svenska Soldathemsförbundet ett seminarium med temat "När kriget stannar inom-bords – om moraliska överträdelser vid militär utlandstjänst". Där berördes bland annat frågor kring psykisk ohälsa hos veteraner som tjänstgjort utomlands.

Svenska kyrkans gudstjänster

Det grundläggande reglementet för Svenska kyrkans gudstjänstliv finns i kyrkoordningens femte avdelning *Gudstjänst*. Om kyrkoåret står det i inledningstexten till det 28 kapitlet: "Varje söndag och annan högtidsdag har sitt särskilda firningsämne eller tema som anges i evangelieboken och uttrycks i dess urval av bibliska texter."

Kyrkomötet har vid ett flertal tillfällen under föregående mandatperioder behandlat motioner om kyrkoåret.

G 2014:7

Kyrkohandboken

Det pågående arbetet med förnyelse av *Den svenska kyrkohandboken* handlar för närvarande om att ta fram ett slutförslag som sänds ut för en ny remissomgång under våren 2015.

En viktig aspekt av förnyelsen av kyrkohandboken är möjligheterna till flexibilitet, som innebär att gudstjänster kan planeras och genomföras utifrån lokala behov och för särskilda tillfällen.

Temagudstjänster

Gudstjänstmaterial för särskilda teman och tillfällen har i olika omgångar arbetats fram på kyrkostyrelsens uppdrag. 1998 utgav Svenska kyrkans församlingsnämnd *Gudstjänster under kyrkoåret*, som ett komplement till kyrkohandboken. På Svenska kyrkans webb har gudstjänstmaterial i anslutning till exempelvis en insamlingskampanj eller en viss helgdag kunnat presenteras i en så kallad plocklåda.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet avslår motion 2014:55.
--

Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att Sverige bidrar i fredsfrämjande insatser genom såväl Försvarsmakten som andra organisationer. Detta är viktiga insatser som det finns all anledning att vara tacksam över. De personer som ställer sig till förfogande i dessa uppdrag ger inte endast av sin tid och sitt engagemang. De utsätter sig också för direkta faror och situationer som kan medföra ohälsa, fysisk och/eller psykisk, såväl för dem själva som för deras anhöriga.

Det veteranbegrepp som ligger till grund för motionen handlar om de personer som varit anställda i Försvarsmakten under sin insats. Gudstjänstutskottet menar att då detta är en av flera grupper som gör viktiga insatser, i olika sammanhang och på olika sätt, för fred och människovärdigt liv måste perspektiven breddas.

Det är viktigt att män och kvinnor som på olika sätt bidragit i fredsfrämjande insatser får känna stöd och ta emot vår tacksamhet. Utskottet menar dock att ett uttalande från kyrkomötet inte är det rätta sättet att göra det på.

När det gäller den i veteranutredningen uttryckta önskan om en särskild gudstjänst konstaterar utskottet att Svenska kyrkan med glädje bör notera denna invit. Att besluta om en särskild dag för sådan gudstjänst är dock också att göra frågan större än den enligt utskottets mening är. Gudstjänster kring särskilda teman respektive för att påminna om särskilda händelser eller uppdrag kan ordnas utan ett beslut i kyrkomötet. Det sker ständigt i församlingarna, till exempel när en olycka drabbat lokalsamhället. Utskottet konstaterar att temat fred i Svenska kyrkans gudstjänster ofta präglar nyårsdagen. Inget hindrar dock att en tradition med veterangudstjänst i anslutning till Försvarsmakten förläggs till en annan söndag eller vardag, till exempel enligt Veteranutredningens förslag. Gudstjänstutskottet anser att ansvaret för en sådan naturligen ligger under fältprostens ansvar.

Avseende ordning och innehåll i en sådan gudstjänst konstaterar utskottet att fältandaktsboken innehåller gudstjänstordningar som kan komma till användning. Önskan att ta fram en särskild ordning för veterangudstjänsten ska inte underskattas. Detta ingår då också i det ansvar som ligger hos fältprosten.

Veteranerna och deras anhöriga är bosatta inom församlingarna, där de har tillgång till församlingarnas verksamhet. Det särskilda stöd som kan behövas åligger dock Försvarsmakten. Svenska kyrkan har i samtal med Veteranutredningen visat på församlingarnas diakonala och pastorala kompetens och erbjudande. Det är en självklar del i varje församlings uppdrag, att möta de människor som bor och verkar i församlingen. Att möta de specifika behov som veteraner kan ha i form av bearbetning av svåra upplevelser kräver särskild kompetens och särskilda resurser.

Svenska kyrkan deltar som en aktiv part i samhällets krisberedskapsarbete. Det innebär tydliga bidrag till det gemensamma samhällsliga ansvaret och ger samtidigt kompetensutveckling inåt till den egna organisationen. Fältprosten är i sin tjänst Svenska kyrkans främste representant i Försvarsmakten. Genom fältprosten kan Svenska kyrkan fortsatt följa och stödja statens veteranarbete.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår Gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2014:55 i sin helhet.

Uppsala den 25 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:8

Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:75 om dopet, familjen och församlingen. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för hur församlingarna på ett tydligare sätt kan knyta dopfamiljerna till församlingssamfundet. Gudstjänstutskottet ser den viktiga relationen mellan församling och dopfamilj men menar att frågan inte bäst hanteras genom nya riktlinjer utan måste förstås som en lokal och pastoral angelägenhet. Utskottet menar också att församlingar redan idag kontinuerligt arbetar med frågan genom att upprätta doppastoraler, följa riktlinjer och bedriva olika typer av verksamheter.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:75.

Motionens förslag

Motion 2014:75 av Bertil Olsson, Gör dopet till en fest för familjen, släkten, vännerna och församlingen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för hur församlingarna på ett tydligare sätt kan knyta dopfamiljerna till församlingssamfundet.

Bakgrund

Dopet är grunden för den kristna kyrkan. I den tidigaste kyrkan var dopet i församlingen oftast knutna till påsknattens gudstjänst och inte sällan föremål för såväl stor förberedelse som stor glädje och förväntan. Idag ser dopet i Svenska kyrkan olika ut. En majoritet av de som döps är barn, men också unga och vuxna döps. Många dop är små, men de stora påkostade dopen ökar. Vissa dopfamiljer har nära anknytningar till församlingen, för andra är avståndet längre. Det är i relation till det sist denna motion ska förstås. Hur kan församlingar arbeta för att knyta dopfamiljer till församlingssamfundet? Frågan kan sättas in i ett långt historiskt perspektiv. Med insikt i detta bedriver Svenska kyrkan bl.a. därför ett omfattande barn- och ungdomsarbete på dopets grund genom sina församlingar. Detta slås också fast i 19 kap. 6 § i kyrkoordningen.

Församlingen ska erbjuda dopundervisning till dem som är bosatta i församlingen och tillhör Svenska kyrkan.

Som ett led i att fördjupa Svenska kyrkans dopundervisning i en bred mening initierades programmet Barn och unga 0–18 år i Svenska kyrkan. Programmet avrundades i november 2012 genom ärkebiskopens möte om barn och unga.

På olika sätt har Svenska kyrkans församlingar sökt finna vägar in i ett familjearbete. Inte minst har familjegudstjänster varit – och är alltjämt – en viktig brygga in till familjen. Många församlingar ordnar också familjeläger och speciella ”föräldra- eller äktenskapsskolor” för att på så sätt kunna arbeta med frågor som rör barn och familj. För många församlingar är även den öppna verksamheten i form av t.ex. ”öppen förskola” något som främst relaterar till församlingens familjearbete. Den öppna verksamheten inom Svenska kyrkan har idag cirka två miljoner besök per år (0–19 år) och inom öppen förskola ytterligare cirka 700 000 besök av vuxna.

Ett sätt att söka ta ett större grepp om frågan om kristen tro och liv i vid mening – där trosöverföring eller trosförmedling ingår som komponenter – är genom satsningen ”Dela tro – dela liv”. Satsningen som omfattar 60 miljoner kronor under åren 2013–2018 beslutades av kyrkomötet 2012 och är en gemensam satsning mellan nationell nivå, stift och församlingar med uppgift att styrka församlingarna i det grundläggande uppdraget.

I biskopsbrevet *Leva i dopet. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar* berörs frågan om relationen familj och församling. Där uppmanar biskoparna församlingar att tänka igenom hur de på bästa sätt, utifrån sina förutsättningar, kan vara behjälpliga med att skapa goda praktiska förutsättningar för hur familj och församling kan knytas närmare varandra vid dop. Det kan t.ex. gälla hur församlingen kan underlätta för dop med ett rikt utbud av doptider, eller hur församlingen kan låna ut församlingshem och dopklänning till den som så önskar.

Det finns också olika elektroniska källor med mycket information och många idéer kring dopet och det som hör till det. En sådan är www.dopsajten.se.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:75.

Relationen mellan dopfamiljen och församlingen är mycket viktig. Gudstjänstutskottet delar motionärens åsikt om detta. Samtidigt menar utskottet att frågan framför allt är lokal och pastoral och inte bäst hanteras genom nya riktlinjer. Varje församling arbetar också redan idag med frågan genom att upprätta doppastoraler, följa riktlinjer och bedriva olika typer av verksamheter. Över huvud taget kan hela Svenska kyrkans arbete med barn och unga förstås som ett sätt att söka hantera denna fråga. Också den pågående satsningen ”Dela tro – dela liv” kan i några av sina olika delar hänföras till att behandla frågor som relaterar till detta.

Utskottet vill dock poängtera vikten av att ständigt arbeta vidare för att möta nya utmaningar och svårigheter. De så kallade ”drop-in”-dopen är bara ett exempel på sådant nytänkande. Ett annat exempel är att församlingar hjälper till med att ordna dopfester i församlingshemmet. Det är också viktigt att påminna om att dopet inte bara handlar om dop av mindre barn. Att reflektera kring dop av unga och vuxna är därför mycket angeläget.

Det är lätt att talet om dopfamiljen är oproblematiserat och därför inte ser dagens många nya familjekonstellationer. Utskottet menar därför att det är av stor vikt att alla ges utrymme att finnas med i församlingens liv och verksamhet.

Det är också viktigt att påpeka att dopet inte bara är en fest. Vi döps in i Kristi död och uppståndelse. Detta är en verklighet och får inte glömmas bort i talet om dopet, familjen och festen.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2014:75 ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:9

Vidgning av begreppet kyrkomusik

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:105 om en vidgning av begreppet kyrkomusik. Motionärerna föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett samtal kring vilket utrymme olika typer av musikaliska uttryck får i vår kyrka, med syftet att vidga begreppet kyrkomusik. Gudstjänstutskottet ser musikens viktiga roll i kyrkan, men menar att det som motionärerna efterlyser är någonting som redan pågår. Kyrkomusiken är inte statisk utan utvecklas ständigt. Det har alltid funnits utrymme för olika musikstilar inom kyrkan som har kunnat påverka varandra och som har gett en utveckling av musiken i kyrkan.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:105.

Motionens förslag

Motion 2014:105 av Kekke Paulsson m.fl., Vidgning av begreppet kyrkomusik

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett samtal kring vilket utrymme olika typer av musikaliska uttryck får i vår kyrka, med syftet att vidga begreppet kyrkomusik.

Bakgrund

Musiken i Svenska kyrkan är viktig och berör – som motionen påpekar – många. Det märks på det stora antal människor som går på musikgudstjänster och konserter i Svenska kyrkans församlingar eller som sjunger i kör. Det märks också på det antal – ofta lokala – mässliturgier som skrivs (se t.ex. *Kärlekens måltid. En studie av mässliturgier i Svenska kyrkan perioden 1986–2004*. Lena Petersson, Lunds universitet 2005).

I utredningen om Svenska kyrkans musikverksamhet *Kyrkan mitt i musiklivet* som blev klar 2003 konstateras inledningsvis om den kyrkliga musikens mångfald att ”Kristenhetens musik har steg för steg mejslats ut, och idag kan musiken i kyrkan – eller kyrkomusiken – visa upp många olika ansikten.” (s. 32). I *Förklaringar till förslag för Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del 1* från 2012 skriver man om gudstjänstens musik: ”Musiken är en betydelsefull del av gudstjänsten. Musiken förstärker gudstjänstens skeende, kan bära det kristna budskapet och möta människans tro och liv. Genom tonerna uttrycks trons många aspekter och människans gudstillsnål, som i gudstjänstens kristusrop, lovsång och bön” (s. 36). En sådan förståelse

av musikens roll i Svenska kyrkan har legat till grund för att omfattande arbeten gjorts under ett flertal år kring kyrkomusiken.

Kyrkomötet beslöt år 2001 att fortsätta det pågående arbetet med ny mässmusik. Uppdraget har utförts genom projektet Glad, Enkel och Folklig mässmusik som resulterade i *Gudstjänstsång* (Verbum 2011). *Gudstjänstsång* består av två delar. I den första ingår sex genomkomponerade mässor. I den andra har sångerna hämtats från olika håll och ställts samman till tre serier med vardera tre avdelningar. I inledningstexten kan man läsa:

Musiken i *Gudstjänstsång* är därför inspirerad såväl av svensk folklig musiktradition som av musikaliska traditioner från andra delar av världen. /.../ En annan ambition var att hitta språkliga uttryck som kan upplevas nutida och adekvata.

Kyrkomötets beslut 2001 ledde också till att kyrkostyrelsen tillsatte en utredning med uppgift att kartlägga och analysera kyrkans musikverksamhet och föreslå åtgärder för att stärka kyrkomusikens ställning. Utredningen presenteras i det ovan nämnda betänkandet *Kyrkan mitt i musiklivet. Utredning om kyrkomusikens ställning som en del av det offentliga musiklivet i Sverige* (Svenska kyrkans utredningar 2003:3). I utredningen konstateras att orgeln är oskiljaktigt sammanfogad med kyrkorummet och därmed med kyrkomusiken: ”Den intar i detta sammanhang en särställning” (s. 83). På uppdrag av Nämnden för kyrkolivets utveckling tillkom kyrkorumsdokumentet *Levande arv. Teologisk eftertanke och praktiska råd vid förändring och bevarande av kyrkobyggnader* (Verbum 2007). Även i detta dokument lyfts orgelns betydelse fram. Här framhålls vidare att musiken liksom kyrkorummet är en del av Svenska kyrkans identitet. I framställningen nämns den gregorianska sångtraditionen, Lutherpsalmer och koraler liksom körmusik och orgelmusik. ”Samtidigt” påpekar man ”vävs ständigt nya kulturyttringar in i den kyrkomusikaliska traditionen”. Som exempel på nyare uttryck nämns gospel, globalmusik och musik från populärkulturen (s. 62).

Kyrkomusiksymposiet som samlar en stor mängd kyrkomusiker och andra intresserade har 2014 temat Musiklivet i kyrkan – kyrkan i musiklivet och behandlar frågor kring kyrkomusikens roll i samhällets kulturliv och kulturdebatt och om hur musiklivet i kyrkan kan utvecklas för musikens, människors och kyrkans skull.

I *Förklaringar till förslag för Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del 1* listas åtta punkter som ligger till grund för det pågående arbetet. Tre av dem har stor bäring på föreliggande motion 2014:105.

1. I linje med principen om musik på folkspråket eftersträvas att nutida musikaliska genrer och uttryck kan komma till uttryck i gudstjänsten.
2. Den traditionella musiken behöver kompletteras med musik i andra genrer.
3. En eftersträvarsvärd genrebredd innebär att kyrkohandboken kan inspirera till en bredare instrumentering i gudstjänsten.

Remissomgången om 2012 års kyrkohandboksförslag, som avslutades under våren 2014, ligger till grund för det nu pågående arbetet med att justera kyrkohandboksförslaget. Under 2015 kommer ett justerat förslag att sändas på remiss från kyrkostyrelsen till stiftens (domkapitlen) och ett urval församlingar. Ett slutförslag kommer till kyrkomötet 2016.

Gudstjänstutskottet har under senare år behandlat motioner med anknytning till musiken i kyrkan: G 2011:4, G 2012:1 och G 2013:6. I G 2011:4 skriver utskottet

med anledning av motion 2011:93 i vilken motionärerna vill initiera ett projekt i vilket användandet av den nuvarande psalmboken undersöks, att

G 2014:9

Målsättningen för en undersökning bör vara såväl att reflektera över framtiden och hur psalmboken kan och bör förändras som att spegla psalmerna som en del av kulturarvet.

En pilotstudie har genomförts om psalmanvändningen i Svenska kyrkan (KsSkr 2013:2, bilaga 2, s. 96). I betänkandet G 2012:1 behandlas motion 2012:4 om utökande av psalmer i psalmboken. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett psalmförslag för utökande av antalet psalmer i *Den svenska psalmboken*. Gudstjänstutskottet påtalar vikten av ett kontinuerligt arbete med kyrkans psalmer, men pekar på att kyrkomötet 2011 biföll motion 2011:93 om att initiera ett projekt i vilken användandet av den nuvarande psalmboken undersöks. Med anledning av motion 2013:87 där kyrkohandbokens musikdel föreslås bli tvådelad konstaterar Gudstjänstutskottet inledningsvis i betänkandet G 2013:6 att kyrkohandboksarbetet kommit så långt att det nu inte är lämpligt att tillföra nya premisser för arbetet. Utskottet delar motionärens önskan om flexibilitet och ett brett urval av texter och musik i gudstjänsterna. Samtidigt konstaterar utskottet att dessa önskemål är tillgodosedda, dels genom att de är inbyggda i kyrkohandboksförslaget, dels genom den sedan tidigare gällande ordningen att församlingen kan anhålla om undantag hos domkapitlet. Detta bygger utskottet bland annat på 6 kap. 6 § i kyrkoordningen:

I huvudgudstjänsten får vid ett visst tillfälle eller under en viss tid användas någon annan gudstjänstordning eller musik än den som ingår i Den svenska kyrkohandboken och andra psalmer eller församlings-sånger än de som ingår i Den svenska psalmboken. Beslut om detta fattas av kyrkoherden efter samråd med församlingens präster och kyrkomusiker och efter medgivande av kyrkorådet eller församlingsrådet. Ett sådant beslut ska genast anmälas till domkapitlet. Om det finns särskilda skäl får domkapitlet ändra eller upphäva kyrkoherdens beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:105.

Musiken i kyrkan har en central plats, menar såväl motionärerna som Gudstjänstutskottet. Utskottet påpekar dock att det som motionärerna efterlyser är någonting som redan pågår. Mycket av det som idag förstås som kyrkomusik var från början folkvisor eller annan typ av musik. Med tiden har denna musik upptagits av kyrkan för att nu vara en del av hennes musik. Denna utveckling är något ständigt pågående och påverkar därför vad som ses som kyrkomusik idag och vad som kommer att förstås som kyrkomusik i morgon. Det har alltid funnits utrymme för olika musikstilar inom kyrkan som har kunnat påverka varandra och som har gett en utveckling av musiken i kyrkan.

Självklart kan det musikaliska utbudet se olika ut i den lilla församlingen och i den stora. Främjandet av musiken ligger framför allt på stiftet som därför har en viktig uppgift att söka former för att underlätta för bredd och djup också i det lilla sammanhanget.

Utskottet vill också peka på att kyrkomötet förra året beslöt att bifalla motion 2013:89, punkt 1, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur nationell nivå fortsättningsvis ska ta sitt ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet. Kyrkomötet biföll även motion 2013:89, punkt 2, att uppdra till kyrkostyrelsen att etablera ett brett samråd kring kyrkomusikens framtida roll i samhällets kulturliv. En förstudie utifrån motionens intentioner planeras vara avslutad under hösten 2014.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2014:105 ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.